

היחיד והאומה בהגותו של ז'בוטינסקי

כל חובנו של הרוויזיוניזם
הרי הוא בעצם כך, שבמקום
להיכנע למהלך החיים
העיוור, מכריחים אנחנו את
החיים ללכת בכיוון המתאים

נקודות למחשבה ולהתייחסות

השקפת עולמו של ז'בוטינסקי

- « הזיקה בין עם ישראל לארץ-ישראל.
- « התפתחות העם היהודי בתקופות שישב על אדמתו ובתקופת הגלות.
- « הייחוד הלאומי של עם ישראל ומקומה של הדת בחייו.
- « האתגרים העומדים בפני העם היהודי בעידן החילון וההשכלה.
- « הציונות והתחייה הלאומית.
- « תפקיד הנוער במפעל התחייה הלאומית.

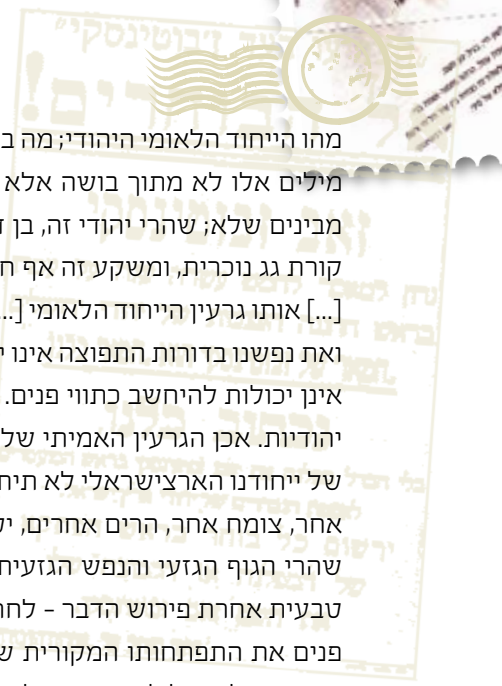
נקודות נוספות להרחבה

- « ביטויים לתפיסתו של ז'בוטינסקי במציאות חיינו כיום.
- « מידת הרלוונטיות של רעיונותיו בימינו.
- « אתגרים בחברה הישראלית לאור הגותו של ז'בוטינסקי.
- « היחיד והאומה בהגותו של ז'בוטינסקי במבט ביקורתי.

קטעי מקורות

מאז הפסיד עם ישראל את ארצו, פסקה היהדות מלהשתנות ומלהשתכלל. היא קפאה תחתיה על אותה דרגה בה נמצאה ברעום הרעם של אובדן המולדת. המחשבה הדתית-המוסרית של היהודים, שהייתה עד אז יוצרת במרץ רב ערכים חדשים אשר פילסו את הדרך לנצרות, - מן הרגע ההוא היא מכוונת כולה לשמירת המטען הדתי הישן ולגידורו מפני יסודות חדשים כל שהם. לפני היות הגלות היה היהודי מטפח את הכרתו הדתית כפרח, שיש להשקותו מים כדי שיפרח וישגשג, יגבה ויתרחב; אך מן היום הראשון של הגלות שלל היהודי מן הפרח כל אוויר ומים ולא הניחו עוד לגדול - הוא ייבשו, ואת הפרח המת סגר במזוזה, ובלבד שלא ישנה את צורתו. מה פירוש הדבר? כלום כך נוהגים עם אוצר קדוש שלמענו מקריבים מאות בשנים קורבנות כבדים מנשוא? [...] יש רק פתרון אחד ויחיד [...]: הגויה המתה היא בוודאי לא האוצר הקדוש עצמו, אלא רק המעטפת או הקליפה של אותו אוצר. [...] לא הדת אלא הייחוד הלאומי הוא-הוא אותו אוצר קדוש, שעמנו שמר ושומר עליו בעקשנות כזאת. אצל כל עם החי חיים תקינים, מהווים הארגון הלאומי והארץ הלאומית את הגדר והמגן לאישיותו הלאומית. ישראל הפסיד את שניהם; אז נתעורר בו יצר הקיום הלאומי, ונאחז בכל כוחו בדבר היחיד שעשוי היה לשמש חומה אטומה, להפריד בין ישראל לגויים, ויחד עם זה להיות מלט שייבצר את מבנהו הפנימי של העם עצמו: הדת. [...] לכן, כשהדת הייתה לנו תחליף לאדמה, מיהרנו לעשותה קודם כל מוצקת וקפואה. אנו חנטנו אותה... כל זה אין בו כדי להפחית את ערך היהדות. להיפך, כדי שהדת בלבד תוכל לתפוס במשך מאות בשנים את מקום הארץ הלאומית והארגון הלאומי צריכה היא להיות באמת דת כבירה, דת שמרובים בה זירעוני האמת הנצחית. ואף על פי כן, מילאה אצלנו התורה בימי הגלות לא את תפקיד המטמון עצמו, אלא רק את תפקיד המשמר המגן עליו. ומשמעות חשובה עד מאוד חבויה בעובדה כי דווקא כעת, כשאמונת אבותינו הולכת וגועת, והיהודים המתקדמים מאבדים על ידי כך את שריון היהדות, שהיה מגן אצל אבות אבותינו על הייחוד הלאומי מפני סכנת הטמיעה בין הנוכרים - דווקא כעת מתחילים אנו לשאוף בגלוי ובקול רם גם אל הארץ הלאומית וגם אל הארגון הלאומי, כלומר, דווקא אל אותם הדברים שהדת שימשה להם תחליף עד הזמן האחרון.

כתבים - ציונות וארץ ישראל, כרך "כתבים ציוניים ראשונים", ייבירייסקאיה ז'זון, 1904, עמ' 117-119

מהו הייחוד הלאומי היהודי; מה בעצם, מציירים לנו לעצמנו באומרנו "יהודי אמיתי", באותם רגעים נדירים כשאנו מבטאים מילים אלו לא מתוך בושה אלא מתוך גאווה. כלום זה אותו טיפוס של יהודי בו אנו נתקלים על כל צעד ושעל? - הכל מבינים שלא; שהרי יהודי זה, בן דורנו, מכוסה משקע עבה של השפעות מן התקופה הארוכה של אכילת לחם זרים תחת קורת גג נוכרית, ומשקע זה אף חדר אל נשמתו פנימה, ואילו אנחנו מבקשים דווקא אותו גרעין טהור של הייחוד הלאומי. [...] אותו גרעין הייחוד הלאומי [...] [ש] נולד לא בנכר אלא לפני היות הנכר. כלומר - בארץ ישראל. כל אשר כיסה את גופנו ואת נפשנו בדורות התפוצה אינו יכול להיכלל בייחודנו הלאומי, כשם שצלקת של פצע או אדמומית שנתרה מסטירת לחי אינן יכולות להיחשב כתווי פנים. כל התווים החדשים, שאולי נתווספו לנו אחרי שגלינו מציון, מהווים שכבות נוכריות, לא יהודיות. אכן הגרעין האמיתי של ייחודנו הלאומי הוא פרי טהור של ארץ ישראל. [...] ואולם, התפתחותו הבלתי מופרעת של ייחודנו הארצישראלי לא תיתכן אלא על אותה קרקע ובאותה סביבה טבעית, שבה נוצר אי פעם אותו הייחוד. אקלים אחר, צומח אחר, הרים אחרים, יסלפו בהכרח את הגוף והנפש שנוצרו על ידי האקלים, הצומח וההרים של ארץ ישראל; שהרי הגוף הגזעי והנפש הגזעית אינם אלא תולדה משילוב מסוים של גורמי הטבע, ולטעת ייחוד גזעי מסוים בסביבה טבעית אחרת פירושו הדבר - לחרוץ את דינו לפשיטת צורה וללבישת צורה חדשה, נוכרית. [...] ומכיוון שאין לתאר בשום פנים את התפתחותו המקורית של ייחוד ארצישראלי זה מחוץ לגבולותיה של ארץ ישראל, מוכרח דרכה של התנועה העממית להוביל לארץ ישראל, ויהי מה.

כתבים - ציונות וארץ ישראל, כרך "כתבים ציוניים ראשונים", ייברייסקאיה ז'יזן, 1904, עמ' 122

לפני בואנו לארץ ישראל לא היינו עם ולא היינו קיימים. על אדמת ארץ ישראל נוצר, משבכי עמים שונים, העם העברי. על אדמת ארץ ישראל גדלנו, עליה היינו לאזרחים; בייצרנו את אמונת האל האחד נשמנו אל קרבנו את רוחות הארץ, ובהיבקנו לעצמאות ולשלטון אפף אותנו אווירה והזין את גופנו הדגן שצמח על אדמתה. בארץ ישראל התפתחו רעיונות נביאינו, ובארץ ישראל הושמע לראשונה "שיר השירים". כל אשר עברי בקרבנו ניתן לנו על ידי ארץ ישראל; כל השאר אשר בנו - איננו עברי. ישראל וארץ ישראל - חד הן, שם נולדנו כאומה ושם בגרנו. וכאשר באה הסערה והטילתנו אל מחוץ לתחומי הארץ, לא יכולנו עוד לגדול, כפי שלא יוכל לגדול עץ שנעקר מן הארץ, וכל חיינו הוקדשו רק לשמירה על ייחודנו זה שנוצר בארץ ישראל.

כתבים - "ציונות וארץ ישראל", כרך "כתבים ציוניים ראשונים", ייברייסקאיה ז'יזן, 1904, עמ' 123-124

אם עבד,
אם הלך -
נוצרת בן מלך

הלאכתי, מלאכת אחד
הבנאים השוקדים על הקמת
מקדש חדש לאל יחיד ששמו -
עם ישראל

"טיפוסי" בנים בעם ישראל - "ארבעה בנים" (משוכתב)

החייאת העברית בעולם הגויי מוסיפה כבוד לציונות, מגבירה את כוחה הפוליטי. עשוי ניסיון בעצמכם אם תמצאו הזדמנות לכך. קחו גוי פשוט, תנו לו להקשיב לשיחה בעברית, תחכו עד שישאלכם "איזו שפה היא זאת?" תענו בקיצור: "שפת התנ"ך" - ותשמעו מה תהיה אחרי כן השאלה השנייה. היא תהיה: "מה נשמע אצלכם בנוגע לארץ-ישראל?". אן המדובר באותו הנס, הפלא הגדול, אשר עליו שמע העולם בכל מאות שנות תולדותיו משחר ילדותו: כוח הזיכרון, עוצמת העקשנות, שיכולה

לקחת חוט, שנפסק לפני יותר משישים דורות - לקחתו,

להסיר ממנו את אבקו, לקושרו מחדש ולמשוך אותו הלאה, לעוד שישים דורות.

הצפירה, דאר היום, 5.1.1931

בית"ר רואה בשפה העברית את שפתו הלאומית היחידה והנצחית של עם ישראל. בארץ-ישראל עליה להיות לשפה היחידה השלטת בכל שטחי החיים של היהודים; בארצות הגלות היא צריכה להיות לפחות שפת הלימוד, למן גן הילדים ועד לבית הספר התיכון. בחינוכו של כל ילד יהודי עליה לשמש הראשית והיסוד לכול; וילד שאינו יודע עברית, אינו יהודי שלם - ואפילו הוא בית"ר... שפה לאומית היא השפה שנולדה יחד עם העם והיא מלווה אותו, בצורה זו או אחרת, בכל דרך חייו הארוכה: הלא זו היא השפה העברית.

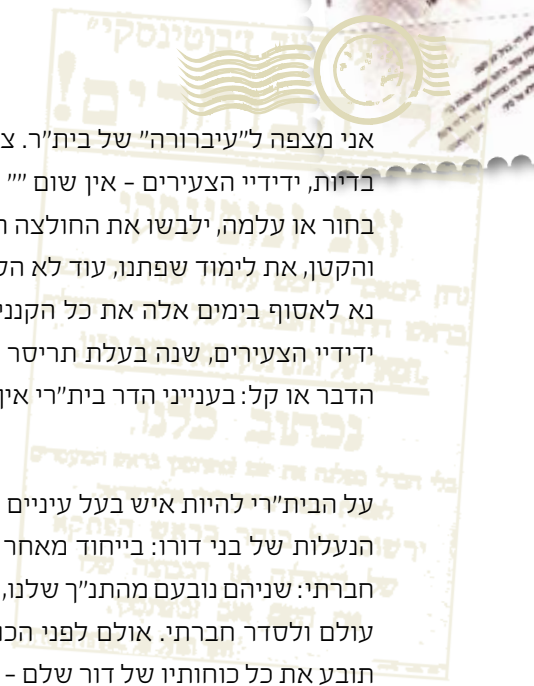
"רעיון בית"ר", 1934

כל ציוני חייב לגזול לפחות דקות מספר ליום ולייחדן ללימוד שפתנו הנהדרת. [...] יש אנשים, שהיו מתחילים ללמוד, אלא עדיין לא מצאו שהות לכך, או שהסיכוי ללמוד לבדם נראה להם משעמם או יקר מדי. אנשים כאלה צריכים להתלכד בקבוצות, להזמין יחד מורה טוב ולסייע איש ביד רעהו. [...] מלבד זאת צריך כל אדם היודע את השפה, לדרוש אותה מידה של ידיעה גם מקרוביו ומידידיו, לעורר אותם ללימוד וללמדם ללא שכר.

כל מי שסיגל לעצמו את השפה, אפילו במקצת, חייב בכל מיני דרכים לגבש את ידיעותיו: לקרוא מדי יום ביומו לפחות 25 עמודים מתוך ספר או עיתון עברי, לנהל יומן בשפה העברית, לכתוב מכתבים ואף לשיח בלי כל בוש, בזכרו את המימרה הצרפתית הנכונה: כדי לדבר היטב, צריך לדבר תחילה דיבור גרוע.

הכרח מוחלט הוא שבכל סניף יהא קיים לפחות חוג אחד של "דוברי עברית". [...] כשיש מספר מספיק של דוברי עברית, מן הראוי לגשת מיד להצגת מחזות בעברית: תמיד ימצא קהל, ואף אם מתוך סקרנות יבואו אחדים שאינם יודעים את השפה, טוב הדבר ויפה - זה עלול להמריצם ללמוד.

כתבים - מה לעשות?, כרך "כתבים ציוניים ראשונים", 1905, עמ' 187-189

אני מצפה ל"עיבורה" של בית"ר. צחוק ולעג הוא לענות לי בתירוצים על דבר ה"קושי" שבלימוד העברית: אל תספרו לי בדיות, ידידי הצעירים - אין שום "מעצור הוא אחר לגמרי: חוסר ה"הדר". אין זה לפי ה"הדר", שיקראו לעצמם "בית"רים" בחור או עלמה, ילבשו את החולצה החומה כאדמת ארצנו, יעמדו כאילו מוכנים לשירות וקורבן - אבל את הקורבן הראשון והקטן, את לימוד שפתנו, עוד לא הקריבו: אין זה לפי הדר. נא לאסוף בימים אלה את כל הקננים ואת כל הדרגות ולמסור להם, בשפה שיבינו אותה, את דבריי אלה: הא לכם שנה, ידידי הצעירים, שנה בעלת תריסר חודשים, ובסוף השנה, או שתבינו עברית, או - תעזבנו. איני רוצה לדעת אם "קשה" הדבר או קל: בענייני הדר בית"רי אין קל ואין קשה.

עולמו של ז'בוטינסקי - מבחר דבריו ועיקרי תורתו, חזית העם, 1934, עמ' 370

על הבית"רי להיות איש בעל עיניים פקוחות, מוח צלול ולב רחב, איש היודע להתייחס בכבוד הרב ביותר אל כל השאיפות הנעלות של בני דורו: בייחוד מאחר שמיטב השאיפות האלו מקורן ביהדות - כמו הפציפיזם או, בייחוד, המלחמה לצדק חברתי: שניהם נובעים מהתנ"ך שלנו, ותקוותנו החזקה, שדווקא המדינה היהודית היא שתורה לעולם את דרך האמת לשלום עולם ולסדר חברתי. אולם לפני הכול צריך העם היהודי להקים את מדינתו, ותפקיד זה כה קשה הוא וכה מסובך, שהוא תובע את כל כוחותיו של דור שלם - ואולי גם יותר מדור אחד, ועל כן על הדור הנוכחי של הנוער היהודי להקדיש את עצמו כליל לתפקיד האחד הזה.

ז'בוטינסקי, האיש ומשנתו, יוסף נדבה, משרד הבטחון, 1980, עמ' 172

הנוער אינו קברניט של האומה, אך הנהו המצפן בידי הקברניט. כמחט המצפן הפונה תמיד לצד הכוכב הנצחי, כן הנוער הנו המצפן-המצפון לקברניט האנייה, ואוי לה לאנייה שאין קברניטה נשמע למצפן, ואוי לנוער שאיבד את הנטייה המגנטית לצד האמת הנצחית.

אסיים באגדה:

יש אגדה קווקזית על נודד שהלך בהרי קווקאז, ולפתע שמע קול אנחה בוקע ועולה מבין ההרים. פעמים אחדות שמע אנחה זו עד שהבחין במילים. בשפת יוון העתיקה שאל הקול: העוד יש אש בארץ? אז הבין הנודד שזהו פרומתאוס, הטיטאן, שהביא לארץ את הניצוץ הראשון של האש שממנו נתפתחה כל תרבותנו, ועל כך נענש מידי זאוס. [...] כל אחד מכם מילא או ימלא את תפקיד זה של פרומתאוס לפי כוחו... ובתור אחד מן המדליקים של רוח הנוער בישראל, שלו ולטובתו עבדתי ואעבוד כל שארית ימי, אני פונה אל היהודים והיהודיות, שעוד לא באו בימים, דווקא כאן בתל-אביב ושואל: "היש אש? הנוער אתם?" אין לי צורך בתשובתכם במחאות כפיים, כי אם בחייכם תתנוה כולכם, והדור הבא יראה בחייו אם נתתם תשובה על שאלתי זו אם לא. עליכם ליתן את התשובה.

יוסף נדבה, "קריאה אל הנוער", ז'בוטינסקי האיש ומשנתו, משרד הבטחון, 1980, עמ' 121-126

פריטי המידע באדיבות מכון ז'בוטינסקי, אתר מכון ז'בוטינסקי

<http://www.jabotinsky.org/hebsite/content/T2.asp?Pid=118&Sid=2>

שני חלקים בלבי,
שני שערים בו.
האחד הוא לעמי;
השני לתרבות,
לספרות, לעט